

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА “ШЕПЕЛЕВА ПРОТИ УКРАЇНИ”

(Заява № 14403/04)

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

15 жовтня 2009 року

Рішення у справі набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Воно може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Шепелева проти України»

Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Пеер Лоренцен (Peer Lorenzen), *Голова*,

Рената Ягер (Renate Jaeger),

Карел Юнгвірт (Karel Jungwiert),

Райт Маруст (Rait Maruste),

Ізабель Берро-Лефевр (Isabelle Berro-Lefevre),

Мириана Лазарова-Трайковська (Mirjana Lazarova Trajkovska), *судді*,

Михайло Буроменський (Mykhaylo Buromenskiy), *суддя ad hoc*,

а також Клаудія Вестердік (Claudia Westerdiek), *Секретар секції*,

після наради за зачиненими дверима 22 вересня 2009 року,

постановляє таке рішення, винесене того самого дня:

ПРОЦЕДУРА

1. Справа порушена за заявою (№ 14403/04) проти України, поданою до Суду на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) громадянкою України Шепелевою Оленою Валентинівною (далі — заявниця) 20 березня 2004 року.

2. Уряд України (далі — Уряд) був представлений його Уповноваженим — п. Ю. Зайцевим.

3. 14 січня 2008 року Голова п'ятої секції вирішив направити скаргу Уряду. Суд відповідно до пункту 3 статті 29 Конвенції вирішив розглядати питання щодо суті та прийнятності заяви одночасно.

ЩОДО ФАКТІВ

4. Заявниця народилася у 1968 році та проживає у місті Харкові, Україна.

5. У 1996 році її квартиру було продано пані Т. У 1998 році пан П., колишній чоловік заявниці, діючи від імені пані Т., продав квартиру пану Л. У березні 2003 року пан Л. продав квартиру пану П. та його дружині пані П. Н. Заявниця стверджувала, що її підпис на первісному договорі купівлі-продажу із пані Т. було підроблено.

А. Перше цивільне провадження

6. 1 лютого 1999 року заявниця звернулася до Держинського районного суду м. Харкова (далі — Держинський суд) із позовом до пана П. і пані Т. щодо визнання продажу квартири пані Т. та всіх наступних продажів недійсними.

7. 1 лютого 1999 року Держинський суд наклав арешт на спірне майно, зокрема, заборонивши його відчуження.

8. Перше судове засідання було призначене на 30 жовтня 2000 року.

9. У період між 30 жовтня 2000 року та 15 жовтня 2001 року суд першої інстанції призначив чотири судових засідання. Двоє з них були відкладені через неявку сторін, решта двоє — через зайнятість судді в іншому процесі.

10. 15 жовтня 2001 року Держинський суд через повторну неявку сторін залишив позовну заяву без розгляду.

11. Заявниця оскаржила вказану ухвалу.

12. 18 липня 2002 року апеляційний суд Харківської області (далі — апеляційний суд) направив справу до суду першої інстанції для розгляду її по суті.

13. За твердженням заявниці, 18 грудня 2001 року Держинський суд скасував заборону відчуження майна, накладену ухвалою від 1 лютого 1999 року.

14. У період між 18 липня 2002 року та 7 квітня 2005 року Держинський суд призначив 19 судових засідань. П'ять з них були відкладені через зайнятість судді в іншому процесі та у зв'язку з його хворобою. Решта шість судових засідань були відкладені через відсутність однієї або кількох сторін.

15. 7 квітня 2005 року Держинський суд задовольнив позовні вимоги заявниці.

16. 18 січня 2006 року апеляційний суд скасував вказане рішення та направив справу на новий розгляд.

17. Матеріали справи були повернуті до Дзержинського суду у січні 2006 року.

18. 26 липня 2006 року справу було передано іншому судді.

19. 6 лютого 2007 року розгляд справи було зупинено у зв'язку зі смертю пана П. 21 березня 2007 року апеляційний суд Харківської області відмовив у задоволенні апеляційної скарги заявниці на ухвалу суду від 6 лютого 2007 року. Провадження у справі було відновлено у серпні 2007 року.

20. 14 грудня 2007 року заявниця подала апеляційну скаргу на ухвалу суду від 18 грудня 2001 року. 21 травня 2008 року апеляційний суд Харківської області залишив цю скаргу заявниці без розгляду. 9 липня 2008 року Верховний Суд залишив у силі ухвалу апеляційного суду.

21. 10 жовтня 2008 року Дзержинський суд частково задовольнив позовні вимоги заявниці. Рішення не було оскаржене та набуло законної сили.

22. У період з 19 січня 2006 року по 18 січня 2008 року Дзержинський суд призначив одинадцять засідань. Сім були відкладені через перебування судді у відпустці або у зв'язку із зайнятістю судді в іншому процесі. Решта три були відкладені через неявку відповідачів. Ані Уряд, ані заявниця не надали Суду інформацію щодо тих засідань, які були призначені після 18 січня 2008 року.

В. Друге цивільне провадження

23. 15 жовтня 2001 року пан Л. звернувся до суду з позовом до заявниці про примусове виселення заявниці із спірної квартири.

24. 26 жовтня 2001 року Дзержинський суд зобов'язав заявницю виселитися із квартири.

1 жовтня 2003 року Верховний Суд відмовив у задоволенні касаційної скарги заявниці. 14 листопада 2003 року рішення суду було виконано, і заявницю було виселено із квартири.

С. Кримінальне провадження

25. 15 лютого 2002 року міліція порушила кримінальну справу щодо підроблення підпису заявниці. Слідство наразі триває.

26. Заявниця намагалася порушити кримінальну справу проти пані П. Н. Проте її намагання були безуспішними.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ ПУНКТУ 1 СТАТТІ 6 ТА СТАТТІ 13 КОНВЕНЦІЇ

27. Заявниця скаржилася на те, що тривалість першого цивільного провадження не відповідала вимозі «розумного строку», встановленій пунктом 1 статті 6 Конвенції. Вона також скаржилася за статтею 13 Конвенції на відсутність національних засобів юридичного захисту за скаргами на надмірну тривалість провадження. Зазначені положення передбачають таке:

Пункт 1 статті 6

«Кожен має право на ... розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, ..., який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру...»

Стаття 13

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в цій Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб юридичного захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження».

A. Щодо прийнятності

28. Суд зазначає, що скарга не є явно необгрунтованою у розумінні пункту 3 статті 35 Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною з будь-яких інших причин. Таким чином, подана скарга є прийнятною.

B. Щодо суті

29. У своїх зауваженнях Уряд стверджував про відсутність порушень пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

30. Заявниця не погодилася.

31. Суд зазначив, що заявниця розпочала зазначене провадження 1 лютого 1999 року. Період, що розглядається, завершився 10 жовтня 2008 року. Таким чином, розгляд справи тривав 9 років та 8 місяців у судах трьох інстанцій.

32. Суд нагадує, що розумність тривалості провадження повинна визначатись у світлі відповідних обставин справи та з огляду на такі критерії: складність справи, поведінка заявника та відповідних органів влади, а також важливість предмета спору для заявника (див., серед інших джерел, рішення у справі «Фрідлендер проти Франції» (*Frydlender v. France*) [GC], № 30979/96, п. 43, ECHR 2000-VII).

33. Суд зазначає, що лише складність справи та поведінка заявниці не можуть пояснити загальну тривалість провадження у цій справі. Суд вважає, що відповідальність за деякі затримки у провадженні (зокрема, повернення справи на новий розгляд, тривалий період процесуальної бездіяльності між 1 лютого 1999 року та 30 жовтня 2000 року, а також відкладення розгляду справи через зайнятість судді в іншому процесі) має бути покладена на Уряд.

34. Суд неодноразово встановлював порушення пункту 1 статті 6 Конвенції у справах, що порушують подібні питання (див. рішення у справі «Ващенко проти України» (*Vashchenko v. Ukraine*), № 26864/03, пп. 55 та 59, від 26 червня 2008 року).

35. Вивчивши усі подані матеріали справи, Суд вважає, що Уряд не надав жодного факту чи аргументу, який міг би переконати його дійти іншого висновку у цій справі.

36. Таким чином, мало місце порушення пункту 1 статті 6 та статті 13 Конвенції.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 1 ПЕРШОГО ПРОТОКОЛУ ДО КОНВЕНЦІЇ

37. Заявниця також скаржилася, що оскаржувана тривалість провадження порушила її право на мирне володіння своїм майном, гарантоване статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

38. Суд зазначає, що ця скарга пов'язана зі скаргою, яка розглядалася вище, а тому має бути визнана прийнятною.

39. Однак, враховуючи своє рішення за пунктом 1 статті 6 Конвенції (див. вище п. 33), Суд вважає, що немає необхідності розглядати, чи було порушення статті 1 Першого протоколу до Конвенції (див. рішення у справі «Заньї проти Італії» (*Zanghi v. Italy*), від 19 лютого 1991 року, п. 23, Series A, no. 194-C).

III. ІНШІ СТВЕРДЖУВАНІ ПОРУШЕННЯ КОНВЕНЦІЇ

40. Заявниця скаржилася за пунктом 1 статті 6 на результат і несправедливість першого та другого цивільних проваджень. Вона також скаржилася на тривалість другого цивільного провадження. Посилаючись на статтю 17 Конвенції, вона також скаржилася, що судді національних судів не були безсторонніми та незалежними. Заявниця також скаржилася за пунктом 1 статті 8 на неправомірність її виселення із квартири. Крім того, вона стверджувала, посилаючись на ту ж статтю, що вона була позбавлена спілкування зі своєю дитиною, а також що невідомі особи проводили виїмку її кореспонденції. Вона також скаржилася за пунктом 1 статті 6 та статтею 13 Конвенції на неефективність розслідування у справі про підроблення її підпису. Вона скаржилася, що її спроби порушити кримінальну справу проти пані П. Н. були безуспішними. Насамкінець, вона послалася на статтю 1 Конвенції без будь-яких подальших пояснень.

41. Суд дослідив решту скарг заявниці та вважає, що у світлі наявних у справі матеріалів в тій мірі, в якій він є повноважним вивчати заявлені скарги, Суд не вбачає жодних ознак порушення прав і свобод, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї. Відповідно Суд відхиляє їх як явно необґрунтовані згідно з пунктами 3 і 4 статті 35 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

42. Стаття 41 Конвенції зазначає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливу сатисфакцію».

А. Шкода

43. Заявниця, яка не мала представника у Суді, вимагала 405 898,80 гривень (близько 39 045 євро), 17 850 доларів США відшкодування матеріальної шкоди та 50 000 доларів відшкодування моральної шкоди.

44. Уряд заперечив проти заявлених вимог.

45. Суд не вбачає жодного причинно-наслідкового зв'язку між встановленим порушенням та стверджуваною матеріальною шкодою. Таким чином, Суд відмовляє у задоволенні цих вимог.

З іншого боку, Суд, здійснюючи свою оцінку на засадах справедливості, відповідно до статті 41 Конвенції присуджує заявниці 2600 євро відшкодування моральної шкоди.

В. Судові витрати

46. Заявниця, яка не мала представника у Суді, вимагала 13 916,80 гривень (близько 1339 євро) як відшкодування її витрат на проїзд, сплати судового мита, поштових витрат, витрат на переклад і копіювання, правову допомогу та інше. Ця сума включала, зокрема, 9000 гривень витрат на правову допомогу; але заявниця не надала жодних документів на підтвердження своїх вимог.

47. Уряд не заперечував проти відшкодування поштових витрат. Питання щодо відшкодування витрат на переклад та копіювання Уряд залишив на розсуд Суду та заперечив проти решти вимог.

48. Відповідно до практики Суду заявниця має право на відшкодування судових витрат, якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і неминучими, а їх розмір — обґрунтованим. У справі, що розглядається, Суд, беручи до уваги наявну в нього інформацію та зазначені вище критерії, відмовляє у задоволенні вимоги про відшкодування судових витрат, понесених під час розгляду справи у національних судах, та вважає за доцільне призначити заявниці 80 євро на відшкодування судових витрат.

С. Пеня

49. Суд вважає належним призначити пеню виходячи з розміру граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, плюс три відсоткових пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. Оголошує скаргу стосовно надмірної тривалості першого цивільного провадження прийнятною, а решту скарг неприйнятними.

2. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

3. *Постановляє*, що у цій справі мало місце порушення статті 13 Конвенції.

4. *Постановляє*, що у цій справі немає необхідності досліджувати скарги за статтею 1 Першого протоколу до Конвенції.

5. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців від дня, коли це рішення стане остаточним відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач має виплатити заявниці 2400 (дві тисячі чотириста) євро відшкодування моральної шкоди та 80 (вісімдесят) євро відшкодування судових витрат з урахуванням будь-якого податку, який може бути стягнуто із зазначених сум; ці суми мають бути конвертовані в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) зі впливом зазначеного тримісячного строку і до остаточного розрахунку на цю суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, плюс три відсоткові пункти.

6. Відхиляє решту вимог заявниці стосовно справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою і повідомлено письмово 15 жовтня 2009 року відповідно до пунктів 2 і 3 правила 77 Регламенту Суду.

Клаудія ВЕСТЕРДІК
Секретар

Пеер ЛОРЕНЦЕН
Голова